

Forord

»Marx er død, men der er liv i postmodernismen«. Det mener *Politiken* at vide (24.11.1985), og så skal det jo nok passe. Avisens hjemmelsmand er den ivrige offentlige debattør, historiker og dandy Carsten Juhl, der fra sit exil i Frankrig jævnligt bombarderer de hjemlige blade med postmodernistiske budskaber og verbale nakkeskud til de stakler, der ikke har annammet læren, eller som vover at mukke. Sjældent er et budskab om ultramodernitet, om værdirelativisme, spil, om kunstens og driftens anarkistiske afsøgninger blevet udstanset i så autoritær og gammeldoktrinær en form, som når Juhl skoler de dumme danskere i postmodernismens grundprincipper og rullende sig selv i støvet demonstrerer, hvordan -ismens profeter retteligt bør æres og dyrkes. Verden er fuld af modsigelser. Og af psykodramer. De to hænger iøvrigt ofte sammen.

Informations Hans-Jørgen Nielsen har været et af målene for de postmodernistiske commando-raids. Både før og efter den ottende whisky er denne gamle *ta*'-mand, der var attituderelativist år før Brandt for Juhl var andet end et navn fra modeverdenen, naturligvis i stand til at skyde igen. Og meget rigtigt gør Nielsen i et andet indlæg (15.11.1985) opmærksom på, at den hjemlige debat koncentrerer sig om den franske postmodernisme. Man vier det ikke opmærksomhed, at der også foregår »intense angelsaksiske og tyske diskussioner omkring postmoderniteten«, hvori Baudrillard og Lyotard ikke bliver dyrket som »verdensåndens epokale mundstykker«, men bliver gjort til genstand for kritik og debat.

Nu er Hans-Jørgen Nielsen jo travl i spalterne med de såkaldte »lillemagasiner«. Han kan derfor ikke vide, at *Kultur & Klasse* allerede for måneder tilbage startede med at introducere de angelsaksiske og tyske diskussioner. I nr. 51 bragte vi således bidrag til postmodernismeanalysen fra både Habermas og Fredric Jameson.¹

Når vi citerer fra avisdebatterne, er det ikke for at gå ind i dem. Det er der andre tidsskrifter til at gøre. Men de mange indlæg i dagens debatter om postmodernismen bekræfter, at den hidsige markedsføring af dette varemærke og de reaktioner, den fremkalder, er udtryk for noget mere og noget andet end blot kampen om at få accepteret en ny -isme på bjerget. I virkeligheden – for så vidt som man stadig kan referere sig til *den* – er postmodernismen formentlig blot én blandt

1. I forbindelse med Jameson's artikel (»Postmodernismen og den sene kapitalismes kulturelle logik«) skylder vi en vigtig bibliografisk tilføjelse: K&K-artiklen er ikke en oversættelse af forfatterens artikel – med samme titel – i *New Left Review* nr. 146, men bygger på en tidligere – ellers upubliceret – version.

flere andre overflademanifestationer af en mere omfattende socialpsykologisk udvikling i de vestlige samfund: fra en »ældre« kapitalismes – og for den sags skyld også en dertil hørende marxismes – ideal om det autonome, »hele subjekt« frem mod et senkapitalistisk forbruger- og informationssamfunds nye subjektivitet – individet som en »begærsmaskine«, som et »decentreret netværk af libidinøse bindinger«. De sidste formuleringer er Terry Eagleton's kritiske parafrase af, hvad man kan læse hos J.-F. Lyotard, en af de franske poststrukturalister og postmodernister, som også herhjemme er blevet kørt i stilling.

Vi fortsætter i dette nummer af *Kultur & Klasse* analysen af postmodernismefænomenet – og hvad der bag ved det ligger af sociale og kunstneriske problematikker – ved at bringe Terry Eagleton's nylige artikel *Kapitalisme, modernisme og postmodernisme*. Hvor Jameson søgende analytisk bevæger sig i feltet mellem Van Goghs støvler og Warhol's »Diamond Dust Shoes«, mellem Munchs »Skriget« og popartens suppedåser, går Eagleton mere konfrontativt, polemisk og politisk i clinch med postmodernismen. Han ser den som 1) en farceagtig, ubevidst parodi på det, som kunstens revolutionære avantgarde stod for tidligere i dette århundrede, 2) som en i sit kunstneriske princip reelt modstandløs accept og mimen af senkapitalismens »rå objektivitet«, 3) som en ahistorisme, der reaktionært og irrationelt benægter muligheden for politisk handling og erstatter den med banal anarkistisk retorik, og 4) som en enøjet fokusering på en bestemt »jet-set«-agtig parcel af den senkapitalistiske tilværelse og en ukritisk dyrkelse af dens eklektiske, skizoide subjekttype.

Eagleton's værdigrundlag er tydeligt nok en intakt refereren sig til de Store Fortællinger, som postmodernismen er ivrigt for at få skaffet af vejen: marxismens forestilling om varefetichisme og fremmedgørelse, oplysningens visioner om menneskelig frigørelse og samfundsmæssig udvikling, i det hele taget en »metafysisk« tro på, at der findes værdier, at noget er bedre end andet.

Denne position kan man mene forskelligt om. Men det er artiklens force, at Eagleton uden påtrængende at docere sine værdier og begreber kan blotlægge de steder, hvor postmodernismen kunstnerisk og psykologisk skrider fra modernismens bevidsthed om forskel, om muligheden for det anderledes – dens implicitte kritik – for at blive til noget, der ligner en pseudoeksperimentel mimen af det til enhver tid givne. Det villet ultranye mister størstedelen af sit flunkende skin i mødet med, hvad der er gået forud i kunstens udvikling. Det er naturligvis ikke spor tilfældigt, at historien – historisk viden og historisk bevidsthed – i den postmodernistiske diskurs igen og igen bliver

erklæret for umulig, død, afskaffet, ophørt.

I *Kultur & Klasse* vil vi endnu ikke helt indstille den historiske tænkning. I det næste nummer forsøger vi at følge udviklingen fra '68 over Marx til postmodernismen for at give et signalement af »tidsånden« her og nu. Et signalement, som skulle række ud over den blanding af erindringsløshed og pastichehistorisering (*la mode rétro*), som er en del af »ånden«. Og i K&K 54 vil de mange historier, som er blevet skrevet de sidste år blive debatteret: den danske litteraturhistorie, verdenslitteraturhistorien, musikhistorien o.m.a. – en perlerække af udgivelser fra det store gyldendalske forlag. Hvad ligger der i dette opulente udbud af »historier«, netop som man troede historien skulle afskaffes? Nostalgi, mangelsymptomer, »små« historier i magasinformat, nu hvor de Store Fortællinger er afgået ved døden? Måske en blanding af det hele.

Samtidig med at vi fra bl.a. historiske vinkler beskæftiger os med det moderne, vil vi dog også fastholde en interesse for fortiden, en interesse, som ikke lever af glittet papir, pastiche eller rétronostalgi. Vi bringer i dette nummer Poul Aaby Sørensens undersøgelse af det psyko- og seksualhistoriske skift, som fandt sted i slutningen af 1700-tallet. Det er sjældent blevet præcist indkredset. Og det er første gang, at denne psykohistorie bliver brugt som indfaldsvinkel til en – derfor helt ny – analyse af den romantiske litteratur, eksemplificeret ved Oehenschlägers *Baldur hin Gode*.

Men fortiden kan bruges til mange ting. Erik A. Nielsen har begået en disputats om *Holbergs komik*. »Historie eller analogi?« spørger Jens Kr. Andersen i sin opposition, som her bliver trykt i en lettere udvidet version i forhold til indlægget ved disputatshandlingen. Vi fortsætter hermed en arbejdsdeling, som blev indledt i forbindelse med Pil Dahlerups disputats *Det moderne gennembruds kvinder* (se K&K 49): mens tidsskriftet *Kritik* lever op til sit navn ved at trykke de mindre kritiske oppositioner ved de litterære disputatser, lever *Kultur & Klasse* op til *sit* ved at trykke de mere kritiske. Det er en god tradition.

Anmeldesektionen indeholder denne gang diskussioner af Søren Ulrik Thomsens poetik (Martin Zerlang), af Irene Engelstads bog om Amalie Skram (Lise Busk-Jensen) og af antologien *Kvindespor i videnskaben* (Marie-Louise Svane). Og til sidst skriver vi selv historie. Vi bringer tidsskriftets første indeks: *Poetik/Kultur & Klasse* 1-52.

Red.